

הלכות יום טוב סימן תצה תצו

באר הגולה 204

ח"ג. (כג) * ופטר (י) להקין ביום טוב ראשון לשני בשני ימים טובים של גלויות (כל בה). וענין לעיל סימן שי כל דיני מקצתה:

תצו דיני יום טוב שני של גלויות, ובו ג' סעיפים:

א אפגלויות שעושים שני ימים טובים מספק, כל מה שאסור בראשון אסור בשני, [*] (א) ופגדיון (ב) למי

א פקחים ויב עכבר
דבר נזון בראש

באר היטב

דלקא שביק הרצנים ונטל תבנים ומטלסל מירי דלא תי וכו' סימן תצו
סי', ע"ש: (י) להקין. אע"ג דלקטן סימן חק פסס דאסור להקין מייט

משנה ברורה

שילשם בסימן המקום שבדעתו לאכל, וסברתם, דכיון שהם
מקצתם (לד) מתקנת מעשה שעשה בהם להקצותם, כגון גרוגרות
וצמוקים שהקלם לנג ליקשן. (לה) או אפלו פירות שהכניסם
לאוצר, הרי הקצם בידים למכירה, לא סגי בהקנה פל-היה
להוציאם ממקצה עד שיבדקו ויזהו הפירות שבדעתו לאכלם וימנע
בהם סימן. ולתלכה יש להחמיר בפסבא האחרונה על-פל-פנים
(לו) לענין גרוגרות וצמוקים שהקלם לנג, ובפירות שהכניסם
לאוצר, אפסר (לז) ויש לסמך (לח) אפסבא קמא. וענין באור הלכה:
(כג) ופטר להקין וכו'. רוצה לומר, דבכנין זה של פירות ואוצר,
שאין צריך לעשות מעשה והאמירה בעלמא הוי הנהגה, מפר להקין
אפלו ביום טוב גופה מיום אחד לתבירות, דטמא-נפש: אם יום
שני קדש הרי היום חל ומפר להקין, ואם היום קדש ומפר חל הרי
אין צריך הנהגה כלל, ונמצא שאינו מתקן שום דבר בהנהגה
דלאסר עליה: ותיב אפסרין הנהגה מיום טוב לחבירו, היבא שהוא
עושה מעשה, דחישין שמא מחר חל ונמצא שעשה מעשה ביום-
טוב לצורך חל, וכהויה דסימן תקנ, ענין שם וכו' במקצה דבצלי-
חיים, (לט) כגון פרנקלית העומדת לגדל ביצים, לא יכול להנמיך
מיום טוב לחבירו אלא-אם-כן וכן מעבר-ימים-טובין, ולפי זה, לפי
מה שפסקנו להחמיר במקצה דאפסרין בידים, כגון גרוגרות
וצמוקים, שצריך לרשם, (מ) אם שבח לרשם בעבר-יום טוב ונפר
ביום טוב, אסור לעשות שום סימן להקין פירות ליום טוב שני,)

דשקא מחר חל ונמצא שעשה סימן ביום טוב לצורך חל:

א (א) ופגדיון וכו'. ואף-על-גב דעכשיו (ב) בקיאיין אגו בקביעות
התחיל לפי התשובות שבדעתו, מכל מקום חששו תבנים ששקא
מרב הצרות והטלסולים בגלותו לשפכת התשבון וכו' וכו' לעשות
חסר מלא ומלא חסר (י) ויאכלו חסר בפסח, וכל-כן הניחו הרב (י)
בחור-לארץ (י) כמו שהיו בימים הראשונים: (ב) למי שפגדיון בו.
במנין, (ג) ואפלו זלול בו בדבר שהוא משום שבת או בתחומים
דכנין, נמי מניין אותו. וכתבי האחרונים, דאפלו חללו על-די
עכ"ם (ג) נמי הוא כדורו, דכל מה שאסור בראשון אסור בשני.
(ד) ונתבאר בפוסקים דיום טוב שני חמור בזה מיום טוב ראשון,
דביום טוב ראשון אין מניין רק בעבר על אסור דאוריתא, אבל
על שבות דכנין אין מניין רק מלקין אותו מבער-הדעות, מה שאין
כן ביום טוב שני: והשם, משום דיום טוב שני כל עקר אינו

שערי תשובה

[*] ופגדיון וכו'. וענין תשובה מחר-יטו סימן יא בדין חסם שהחיר להפליג
בפסקה ביום טוב שני של גלויות אם מניין אותו מנין דכנין:

באור הלכה

הם בלויים דגופין מחלקת, אבל תבא פירות מלכות בענין רשימה וכו', עד
כאן לשוט, ומפיל צריך להיות הלכה בתבנים. וכן פסארי האריך בזה בדרך כו
עמוד ב ובדף לר ודעתו נושא לקסם בתבנים, וזה לשונו שם: והתבנים אומרים
עד שישלשם, רצו לומר, שעשה בהם סימן ויאמר: מקאן ועד כאן אף נוטל,
דסביקא להו אין ברירה, ואף-על-גב דקמא לן בעלמא דבדכנין יש ברירה, תבא
שארי דהואיל ולא חזו לגמרי, דקמא אפי' לאמלכתי ולא נמר בדעתו לטל מהם
וכי האי גוונא אפלו בדכנין אין ברירה, וכיון דאין נוטל נמי בלא רשום לא
מנהג, דדנקא אקמרי הכי גבי ימים דבכנין או תלמא סגי לה ויש לו בהם טביעת
צמא, אבל פירות בלא רשום לא קרי עד איה טבוס הכין וקצין וזה פירש
הראיה לעיל, ומיהו, אם בטוח הוא בזמירתו, אף רשאי הוא בכך והוא לה
כרשום, ולא אפי' לזמירי אלא במקאן אפי' נוטל ולא בדר איה מהם וכו',
וענין זה אינו אוסר להקטא כדכנין וכדאמרינן חיד ודפים הלכה ברבים, עד
כאן לשונו, ומפני זה סמקנו בפירי דחור ולא חזו להחמיר בסבא אחרונה, וכן
דעת מהר"ם אפרתם ופרי חדש, אכן בפירות העומדים לסחורה דלא שייך טעם של
האמירה, וכן טעם של תוספות דאפסרין בידים לא שייך בהו קליפה, וגם טעם
של תפגדיון אפרתם לא שייך בהו ולכך לטעם הראיה הנ"ל, שמתחיל להקל. וביבית
מאיר נוטה לסמך להקל בכל פני כיון דהוא רק לתא דכנין, וכפשוטו דתבנים
המסביר בסימן שי ענין ה. ודע עוד, דפשוטו דהקדים משמע דרשום העמוד
בהו הוא פטור וזה אפי' נוטל גבי ימים, אלא דגבי פירי לא שייך זה וזה
משום שאוכל הבה נאו משום שהם מערבין ואינם נפרין, פירוש הראיה
הנ"ל, על-כן צריך לטען המקום, וכן משמע מדברי הבית יוסף בסימן תתיח,
ענין שם, וכן משמע מדברי המאירי הנ"ל, ודעת אספיקוסנים לכאורה אפסרין,
ענין שם היטב, וצריך עיון. וענין מה שקדם הגר"י בזה בקנטרס אחר: * ופטר
להקין וכו'. ענין משנה ברורה מה שפסקנו במסכת דבר זה. ודין זה הוא
מבדיל הכללי שכתב שפאלה שאלה וי' ויכפי הנראה הוא מחשיבת הגאונים,
והשיבו דבמקצה דאפסרין למגור בה דלקא מטלסל ושביק, כגון בתנגלות
העומדת לגדל ביצים, כמא מתיי ודאי דאסור, כדכנין פירי שייך דלא סגי להו
במקאן אפי' נוטל לקטרי, עד דאמר וזה אפי' נוטל, אבל במקצה אסור דליקא
למגור האי גוניה, כגון עצים ופירות של אוצר, ודאי מתיי דמתיי בהו הנהגה
דאמרינן טמא-נפש, עד כאן לשונו. כמאר בדכנין גבי ימים צריך לומר וזה
וזה, אסור למר כן ביום טוב. וכן נמשך אחר דכנין שש"י שפסק בפני-הקטן
ה: אפי' על-גב אסור להקין מיום טוב לחבירו, תבא שאני שאין צריך אלא
אמירה בלחוד במיני שאינו בעלי-חיים, עד כאן לשונו. ולקאורה דהקדש בפתה,
שחרי מביח פסוגא לפרוש וישא וישא מקדשים דקשאמר וזה וזה עומד
מחורק ואינו נוגע כלל בקן, ואפלו הכי לא חישין שקא כשיבאו לטל מטלסל
והניח, דכיון שלא חש בערב-יום טוב למשמש ביהוים, כדאי לא יכיר גם ביום-
טוב איהו מתיי עדיף, ואפסרין אמאי אסור להקין גם גבי בעלי-חיים מיום טוב
לחבירו הרי אין צריך אלא אמירה בעלמא? וואויל דכיון דהוצה להקין ביום-
טוב נפא, ובהו אין לחובים מילא חש בערב-יום טוב למשמש וכו', דחרי הוא

שער הציון

(לד) תוספות: (לה) פן מוכח ממגד-אפרתם, וצ"ל-פרת צריך לוטר פן לדעת הרמב"ם שדעתו דהוא חזין בכל מקצה, וכדמכח מתבן הפגדיון וכו' (לו) דכיון
דלא חזו לגמרי, חישין דלקא אפי' לאמלכתי ולא גמר בדעתו לטל מהם עד שישלשם, דכלי האי לא יחור בו (מאירי ביצה דף לר). ופגדיון אפרתם שכתב סבא אחרת
להחמיר, פירי דאין ראויים לכל אדם איבא למשש שישלשל וניתן עד שיבדקו הראיה, וכדחישין הכי בסימן תצו שיעיף י גבי ימים ומכדכנין שיאמר וזה וזה.
ובאמת מתוספות ומאירי מביח דלא חישין וזה, ולא דמי ליונים שאינם נפרים רק במשמש חיד, ולא-כן בפירות שכתבאז שכן לכו יש להחמיר איזו ראויים ואיה
אינם ראויים: (לו) והתבא לא שייך סבית המאירי הנ"ל, וגם סבית תוספות משום דאפסרין בידים אפסרין דלא שייך גס-כן תבא, וכמו שעמד על זה הגר"י
והוכיח מש"ס דבכנין זה לא מקרי אפסרין בידים, וגם דהוא מלתא דכנין: (לז) הינו אפלו אם נתפס להחמיר במקצה דיום טוב, סגי בהנמנה מעשה דהינו
במקאן ולא בענין שישלשם, ובקשר בית-מאיר מוצדד לקל אפלו בגרוגרות וצמוקים דסגי בהנמנה דמקאן ולא בענין שישלשם, ובכחיות השלחן-צורך לעיל
בסימן שי ענין ה דסגי בהנמנה ולא נזכר כלל ענין רשום: (לט) פן מוכח מכל-בו וכו', וענין באור הלכה: (מ) פן מוכח מקרי-מגדים אותו יא וכן פסק הגר"י:
(ה) אמר ביצה דף ד. וענין בתשובות הגאונים ליק סימן א תשובה ארבע בענין זה: (ז) רמב"ם פרק א טהלות יום טוב, והוא מפרשים דף נב: (ג) עלת-שבת
ומגד-אפרתם בשם ר"א ששון, וענין אלהי רבה ופרי-מגדים: (ז) ר"י, ופסקו המגד-אפרתם והשי"ך בדכנין:

הלכות יום טוב סימן תצה תצו

ביאורים ומוספים

יורש (סוף הלכות ספירת העומר עמ' 98) בשם הר"ב מרגליות שיש כח ביד חכמים לעשות יום חול ליום טוב או להיפך, בדרשות הגמרא (ריה כה, א) מהפסוק "אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש" - "תקראו אֶת־הָעֶרְבָּה, ומבואר בשו"ע הרב (מהדורת סי' א סיח, ונדפסה בתחילת ח"א), שהקדשה העליונה של היום טוב שורה בחוץ לארץ אף ביום טוב שני.

3) ובטעם הדבר שאין צריך לנהוג בארץ ישראל יום טוב שני, אף שגם שם יש לחוש שמא ישתכח החשבון, כתב הר"ן (סוכה כב, א בדפי הריף) שהוא משום שלא רצו חכמים לחדש מנהג, אלא רק להניח את המנהג שהיה קיים בזמן שקידשו על פי הראיה [וכן משמע בלשון המשנה שכתב "שהניחו המנהג כמו שהיה בימים הראשונים"].

ואף לעתיד לבא, כשיבנה בית המקדש, כתב החתם סופר (שם ושם) שיהיו המקומות החדשים מארץ ישראל דין יום טוב שני, וכן כתב המנחת חינוך (מצוה שא אות ו). אכן, דעת הגר"ש אלישיב (הערות ביצה ד, ב, וביאורים ועיונים ביצה עמ' צג) שבמזמנו שהתחדשו טלפונים, מכונות ומטוסים, אין מקום שאי אפשר להחידע לו מיד על קידוש החדש [חוץ מראש השנה], ולפיכך ינהגו כל העולם יום אחד בלבד.

4) ובטעם הדבר שאין נהגים יום טוב שני אלא בחוץ לארץ, אף שגם בארץ ישראל 'בימים הראשונים' היו מקומות שלא היו שלוחי בית דין מגיעים אליהם עד עשרה ימים משעת קידוש החדש [כשיעור הזמן שמראש החדש תשרי עד יום הכיפורים], כתב הריטב"א (ריה יח, א, וסוכה מג, א) שהולכים בזה אחר הרוב, ולפיכך בארץ ישראל שלרוב המקומות הגיעו השלוחים תוך עשרה ימים, נהגים בכל מקום יום אחד, ובחוץ לארץ שתוך פרק זמן זה לא הגיעו השלוחים לרוב המקומות, אף שהיו מקומות שהספיקו השלוחים להגיע אליהם, נהגים בכל מקום שני ימים טובים. וכן כתבו רב סעדיה גאון ורב האי גאון (תשובות הגאונים דפוס ליק סי' א, ספר ארצות הגאונים ביצה ד, ב), שבארץ ישראל נהגים יום אחד ובחוץ לארץ שני ימים, וכן מבאר בחינוך (מצוה שא) שבכל ארץ ישראל נהגים יום אחד ונלגי חוץ לארץ, ראה מה שכתב שם.

מאידך, הרמב"ם כתב (פ"ה מהל' קידוש החדש ה"ט - ד"ב) שאף בארץ ישראל במקומות שלא היו מגיעים שלוחי בית דין בזמן שקידשו על פי הראיה, יש לנהוג בהם דיני יום טוב שני. ודבריו נקטו שרית מהר"ט צהלון (ח"ב סי' רטו), שרית שאילת יעביץ (ח"א סי' קסח ד"ה ודקתי ד"ה עדה) והברכני יוסף (סי' ח-ט), והוסיפו שאף במקומות בארץ ישראל שספק אם השלוחים היו מגיעים אליהם, יתכן שצריך לנהוג שני ימים יום טוב, כרוב אנשי העולם [וראה מה שכתבו לענין צפת, שנהגים בה יום אחד, ושכן מבואר בירושלמי]. אכן, החו"א כתב (א"ח סי' קלב סי' א-ד) שאף לדעת הרמב"ם יש להקל במקומות המסופקים שבארץ ישראל ולנהוג בהם רק יום אחד, וכן כתבו בספר מקראי קדש (פסח ח"ב סי' נח) ובשו"ת אור לציון (ח"ג פכ"ג תשובה יב).

ובטעם הדבר שבכל ארץ ישראל סומכים למעשה על דעת הריטב"א ונהגים רק יום אחד כיום טוב, כתב החו"א (שם סי' ב) משום שברבים דרבנן הולכים לפי המיקל [כמבואר בגמרא ע"ז ז, א, ולהלכה, ברמ"א (חור"מ סי' כה סי"ב)], ועוד, שאף המקומות שהחישבו רק בזמן האחרון, יתכן שגם בזמן שקידשו על פי הראיה היו מיתרבים [נחריב] והיו השלוחים מגיעים אליהם, והיו במקומות המסופקים גם הרמב"ם מודה שאין נהגים אלא יום אחד

המשך במילואים עמוד 50

[משנ"ב סי' כג]

מ"ה ל'קבץ אפילו ביום טוב גופה מ"ה א"ת ל'קבץ וכו', אסור לעשות שום סימן לקבץ פרוח ליום טוב שני³¹.

30) אמנם, לענין הכנת עירוב תחומין ביום טוב ראשון עבור יום טוב שני, כתב לעיל (סי' תטו סי' יט) שאין לתור בפח שקנה שביתה, אלא רק יחשוב כן בליבו [כמבואר בשו"ע שם לגבי הכנה מיום טוב לשבת], ובביאור החילוק כתב השו"ע הרב (ק"א אות יא) על פי הגמרא (ביצה יז, א), שקניית שביתה חמורה יותר מהכנה המבוארת כאן, מפני שהיא קניית רשות.

31) ואם עבר ועשה סימן בפירות ביום טוב ראשון, כתב השו"ע הרב (ט"ו) שמותר לאוכלם ביום טוב שני, מפני שלא תיקנו חכמים לנהוג יום טוב שני אלא מחמת ספק, ולכן אם יום טוב שני הוא חול הרי לא היתה הכנה מיום טוב ראשון עבורו, ואם הוא קדוש נמצא שיום טוב ראשון חול הוא, ומותר להכין בו ליום טוב שני. ולפיכך אף שלכתחילה אין להכין ביום טוב ראשון הכנה גמורה, מימי בדיעבד אם כבר הכין, מועילה ההכנה להתירם באכילתו. וכן מבואר בבית הלל לעיל (סי' תטו סי' ב) ד"ה מפני ובמשנ"ב לקמן (סי' תקכ"ב סי' ו) לענין מי שעבר והניח עירוב תחומין ביום טוב ראשון עבור יום טוב שני, שביעבר מועיל העירוב.

סימן תצו

דיני יום טוב שני של גלויות

[משנ"ב סי' א]

יבואו לעשות חסד קלא וקלא חסד³² וכו', וצ"ל בן הניחו תדב"ר³³ בחוץ לארץ³⁴ כמו שהיו ב"מים הראשונים³⁵.

1) ואף חג השבועות שתמיד חל זמנו חמישים יום אחרי היום השני של פסח שבו מתחילים לספור ספירת העומר, וגם בזמן שקידשו על פי הראיה לא היה ספק כלל מתי זמנו, כתב החתם סופר (ח"י ביצה ד, ב ד"ה אתמר, שרית אר"ח סוף סי' קמה) שמימי תיקנו חכמים לנהוג בו שני ימים טובים כדן פסח וסוכות, אף שאין ספק כלל שהיום השני אינו יום טוב, כדי שלא להלק בין יום טוב ליום טוב. והוסיף, שבין שתיקנו חכמים לנהוג בשבועות יום טוב שני בתורת דאי ולא מחמת ספק, המור יום טוב שני זה מיום טוב שני של פסח וסוכות.

וגד חוב שמירת יום טוב שני בזמנינו, כתב השו"ע לקמן (סי' תצו סי' ד) שהוא בתורת ספק, שמא יום זה הוא יום טוב, ועל כן אם יש עוד ספק, כגון אם דבר מסוים נחשב כמוקצה, מצטרף ספק זה לספק ספיקא. אכן, כתב המשנ"ב שם (סי' יא) שיש חולקים על השו"ע בזה, וטובים שכן שדו"ם או בקאים בחשבון הזמנים יודעים בודאות שהיום השני הוא יום חול, אין התקנה בתורת ספק אלא בתורת דאי, שחייבתו חכמים באופן מוחלט לנהוג כמנהג אבותינו, ולענין הלכה כתב שיש להחמיר בדבר, אלא אם כן יש בכך הפסד גדול.

ולענין מי שמסופק אם נטל לולב או שמע תקיעת שופר ביום טוב שני, כתב לקמן (סי' תקפ"ה סי' ה) שאינו צריך לטול לולב או לתקע בשופר, כיון שיום טוב שני אינו אלא מדרבנן, וספיקא דרבנן לקולא.

2) ומה שמזכירים בתפילה שיום זה הוא חג ומקרא קדש, שלכאורה נראה הדבר כשקר שהרי בעצם הוא יום חול אלא שקבעו חכמים לנהוג בו דיני יום טוב מהשם שמא ישתכח החשבון, כתב הל'קט

מילואים הלכות יום טוב סימן תצה המשך מעמוד קודם

שהדרך לעשותו ליותר מיום אחד, מימ בשעה"צ לקמן (סי' תקד ס"ק לב) כתב בשם האיר, שעל מלאכה שהדרך לעשותה עבור שנים או שלשה ימים, כגון טחינת תבואה, לא גזר חכמים [לפי השיטות שהאוסר הוא מדרבנן], אלא אם כן הדרך לעשותה עבור ימים רבים, והוסף השעה"צ שכן משמע ברמב"ן.

סי' ב) שמתעם זה לא היו חכמים אוסרים, הואיל ויתכן שיבואו אליו אורחים מיום טוב ויצטרך אוכל עבדם, וכמבאר בגמרא (פסחים מו, ב) לגבי האופה מיום טוב לחול שאינו לוקה, משום סברת 'הואיל, שיתכן שיצטרך למאכל אם יודמנו לו אורחים.
(17) ואף שלפ' דבריו כאן לכאורה נאסר לעשות ביום טוב כל דבר

הלכות יום טוב סימן תצה המשך מעמוד קב

(סי' רנב ס"ד ד"ה מותר) שמשמע מהרמ"א שם שמוותר לקחתם מהנכרי ולטעלם, כשם שמוותר בשבת, אכן, במשני' לקמן (סי' תקפו ס"ק פח) מבאר שהדבר תלוי של מי הכלי, שאם הנכרי עושה שופר מקרן שלו, אין השופר נחשב כגולד, ואם הקרן של ישראל, דינו כגולד ונראה שעה"צ (סי' תקא ס"ק לח) [החזירא (שם סי' מד ס"ק ו) כתב לגבי מעלים שעשה נכרי ביום טוב שאסור לטלטלם.

(27) וכן קלפות וגרעין פירות שהופרדו מהפרי ביום טוב, כתב לקמן (סי' תקא ס"ק ל) שדינם ביום טוב כגולד.

ולענין ניקוי שולחן מעצמות וקליפות הנמצאות על גביו, כתב לעיל (סי' שח ס"ק קטו) שנשבת מותר לגרוג אותו על ידי טביל, אם צריך להשתמש במקום בו הן מונחות. אכן לגבי יום טוב, מבאר בב"ה"ל לקמן (סי' תרלח ס"ב ד"ה וביום טוב) שיש אומרים שמוותר להסיר מוקצה מידים כיון שהוא לצורך אוכל נפש [כמבאר ברמ"א לקמן (סי' קטט ס"ח)], ושלדעת הפמ"ג יש למעט את השולחן עד שיפלו [אם אפשר לעשות כן]. ואם הפסולת שעל השולחן מאוסה, מבאר במשני' (שם) ובב"ה"ל (שם) שמוותר להסירה מידים, כיון שנשבת כגוף של רע, ודין יום טוב כשבת לענין גוף של רע, כמבאר בש"ע לקמן (סי' תיקח ס"ה), וראה מה שכתבנו בס' ש"ח שם.

ולענין דין גולד במים הנוטפים מהמוזג ומי גשם ושלג, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' ש"ו ס"ק לב), ולגבי שאר דיני גולד, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' ש"ח ס"ק קה וסי' ש"ב ס"ק ל"ח).

(28) ואף שאין האדם אוכל עצמות, ביאר לקמן (סי' תקא ס"ק ל) שהואיל והיו מונחות לאוכל וטפלות אלו, נחשבות הן כאוכל עצמו.

[משני' ס"ק כא]

ס' ק'ש"אק"ר [כ"ה].

(29) ואף אם לא אומר כן בפיו אלא מחליט על כך מלבו, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תצ ס"ק ג) בשם השו"ע הרב לגבי הונחת יונים, שמוטיל הדבר, וכן כתב השו"ע הרב (ס"ד, ובקו"א אות ח) לגבי כל דבר הנחשב כמוקצה מחמת שאין דעתו עליו, ולא הקצהו בידיים, כגון בהמה השמורת לחליבה ושור העומד לחרישה.

הלכות יום טוב סימן תצו המשך מעמוד 204

ברק, ולא עשה מלאכות דאורייתא ביום טוב שני, אך לא רצה שיתפרסם הדבר לרבים (ארחות רבנו ח"ב ע"י ק"ג בשם הגר"ח קניבסקי). והוסף הגר"ח קניבסקי (שם), שהחזירא החמיר אפילו באיסורי דרבנן החמורים, כגון בהנאה מורשת לרשות שלא לצורך, אכן, לאחר שהוסיפה העיר בני ברק להננות והתחברות

למצותו, כתב בב"ה"ל לקמן (סי' תרלח ס"ב ד"ה ומיום טוב) בשם הפמ"ג, שאם נפל על השולחן ומפריע לאכילה, אם אפשר למעט את השולחן עד שיפול ממנו נוי הסוכה, יעשה כן, ולא יטלטלנו בידיים.

[משני' ס"ק יח]

דמחמירין על-כ"פ'נים כמקצה דגולד²⁵ וכו', מקל מקום ביום טוב אין להחיר על-כ"פ'נים כמקצה דגולד²⁶; ולפי זה אין לטלטל עצמות שנתפרקו מן הפש' ביום טוב²⁷ וכו', ק"י ראמ"ן גב' לא'דס²⁸.

(25) אמנם, לגבי נכרי שעשה בראש השנה שופר מקרן של ישראל, כתב לקמן (סי' תקפו ס"ק פח) שאם אין לציבור שופר אחר, יכולים לחקוע בו ולסמוך על דעת הפוסקים המתירים גולד ביום טוב, כדי שלא לבטל מצות שופר. מאידך, החזירא כתב (אוי"ח סי' מג ס"ק כא) שלכל הדעות שופר זה אסור בטלטול משום מוקצה.

(26) וחלב שנחלב מבהמה העומדת לגולד ולדות או לחליבה ביום טוב, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תקא ס"ק א) שלדעת המג"א נחשב הוא כמוקצה, כיון שדין הבהמה כמוקצה, ולדעת האיר ושאר אחרונים דין החלב כגולד, כיון שהבהמה עומדת לחליבה ולא לאכילה, ולענין חלבים של בהמה שנשחטה ביום טוב, ראה במשני' לקמן (סי' תצט ס"ק טו) ולענין בהמה שנשחטה ביום טוב ונמצאה טריפה, ראה במשני' לקמן (סי' תצו ס"ק נא).

וקורה שנשברה מיום טוב, כתב לקמן (סי' תקא ס"ק ב) שנחשבת היא כגולד, כיון שבחילולה היתה ככלי, וכשנשברה אינה אלא חתיכת עץ בעלמא. וכן לגבי כלי שנשבר ביום טוב, כתב בשעה"צ שם (סי' ב) שדינו כגולד, אכן, אם הכלי שנשבר ראוי לשימוש, ורק שאינו ראוי לשימוש כמלאכתו הראשונה, כתב בב"ה"ל לעיל (סי' ש"ח ס"ז ד"ה לשום) שרק לדעת המג"א נחשב הוא כגולד, ולדעת הרבה אחרונים אינו נחשב כגולד. והחזירא (שם סי' יד) כתב, שאף על פי שמדברי הר"ף והרא"ש מוכח כדברי האחרונים, מימ מסוגית הגמרא מוכח כדברי המג"א, תשאר בצי"ע.

וכלי שעשאו נכרי ביום טוב, כתב בב"ה"ל (שם) שנחזאי נחשב הוא כגולד, אך לגבי נעלים שעשה נכרי ביום טוב, כתב בב"ה"ל לעיל

ולעצן העיר אילת. האב נחשב כארץ ישראל לעצן יום טוב שני, ככתב הגר"מ טוקציינסקי (ספר ארץ ישראל שם אות ד) שבוין שאת המילים "מעלה עקבים" (במדבר לד ו) תירגם רב סעדיה גאון "עקבה", מוכח שעקבה הסמוכה לאילת נכבשה על ידי עולי מצרים, ודינה כארץ ישראל לעצן יום טוב שני, וכתב שני הדיון

המשך מעמוד קג

(11) מבורר מדרשו, שאין דוהר לעשות מלאכה בשבת בשיטה על ידי ישראל עבור חולה שאין בו סכנה, אף על פי שמותר לעשותה בדרכה על ידי גבר. וכן הוכיח בשרת מנחת יצחק (ח"ז סי' יט) מדרב הירן שהשיבא המשניב לעיל (סי' שכח סק' קט) נראה מה שכתבנו בהערה ששם, והיינו שלא כדברי השיעור הדרב (סי' טי"ט), האגלי טל (מלאכת טחון סי' יח) והתהלך לדור (סי' שכח סק' כב) שכתבו שמותר לישאל

הלכות יום טוב סימן תצו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

וְשִׁיעוּר מִפְתִּימֵי דְעוֹת יֵשׁ בְּזֶה דְּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים, צִנֵּן בְּמִגְנֵן אֲבָרָהֶם
[עֲלֵה רָבָה].

6) שְׁלֻחַת הַמַּגִּיד (ס"ק ב' בשם מהר"א) שיעור מכת מדרות הוא שלש עשרה מכות, אכן הוסיף שברמב"ם לא משמע כן. וביאר המחצית"ש (שם) שהרמב"ם (פ"ו מוהל' חמץ ומצה ה"ב) כתב לגבי אדם שאכל מצה בערב פסח שמלקים אותו מכת מדרות עד שתצא נפשו, ומשמע שאין שיעור למכת מדרות, וכן מפורש בתוספתא (מכות פ"ג ה"י), שמכת מדרות על עבירה דרבנן היא עד שיקבל עליו שלא לעבור שוב, או עד שתצא נפשו, וכן נקט רש"י (חולין קמ"א, ב', הובא בבאר היטב ס"ק א'). והא"ר כתב (סי' תצ"ה ס"ק ט) שהטור (שם) נקט ששיעור מכת מדרות הוא שלושים ותשע מלקות.

אכן, התוס' (נזיר ב', ב' ד"ה רבי יהודה) כתבו שיתכן שיש חילוק בין מכת מדרות הניתנת כדי לכפות אדם לקיים מצוה, ששיעורה הוא עד שתצא נפשו או שיקבל את דברי החכמים, לבין מכת מדרות הניתנת כעונש, שבה אין טעם שילקה יותר משלושים ותשע מלקות, עונש הניתן אפילו למי שעבר על איסור תורה. וכן כתב המחצית"ש בשם הר"ן (כתובות טז, ב' מדפי הר"ף), אלא שלענין מכת מדרות הניתנת כעונש למי שכבר עבר עבירה, כתב שקלה היא ממלקות הניתנת למי שעבר על איסור תורה, ושיעורה חלו באומדן בית דין, וכן כתב הריטב"א (מכות כב, ב' וכתובות מוה, ב').

[משנ"ב ס"ק ד]

עֲלָא לְעִנֵּן מַחֲזִי.

7) וכן לענין שריפת חמץ שנמצא ביום טוב שני של פסח, כתב השריע לעיל (סי' תמו ס"ב) שדינו כחמץ שנמצא בחול המועד, ולא כחמץ שנמצא ביום טוב ראשון, ולפיכך יש לשורפו ולא רק לכפות עליו כלל. והמשנ"ב שם (ס"ק ח') כתב שכמה פוסקים חולקים עליו, וטוברים שדין יום טוב שני כיום טוב ראשון לכל דבר [וראה מה שהכריע שם להלכה].

וכן דבר שאינו אסור ביום טוב מדינת אלא רק מחמת חשש בעלמא, כתב לעיל (סי' תמו ס"ק ל') בדעת השריע שם (ס"ח) שאין צריך להחמיר בו ביום טוב שני.

ולענין מילת תינוק שנולד בבין השמשות היום שבו אמורים למולו [שמיני ספק תשיעין חל ביום טוב שני, כתב השריע (יורד סי' רסו ס"ח) שאין מלים אותו ביום טוב שני, כיון שהוא ספק שמא אין זה יום מילתו שהרי נולד בבין השמשות, והש"ך שם (ס"ק ח') כתב שלדעת הרמב"ם מלים אותו ביום טוב שני, שהרי גם מילה שהיא בודאי שלא בזמנה דדחה יום טוב שני, והוסיף, שכן העיקר להלכה, וכן משמע בבאר הגר"א שם (ס"ק ד'), ובשו"ת נדע יהודה (אריח סי' ל') כתב שמלים אותו ביום טוב שני כיון שיש ספק ספיקא, שאף אם יום זה אינו היום השמיני ללידתו, מימית יתכן שיום זה חול הוא והיום שלפניו הוא הקדוש [וראה מה שכתבנו לעיל (בתחילת ס"ק א') אם יום טוב שני נחשב כספק לענין צירופו לספק ספיקא], וכן כתב בשו"ת חתם סופר (יורד סי' רג) מטעם אחר [וראה שם סי' רנב, ובפתחי תשובה יורד שם ס"ק ז'], וכן כתבו בשו"ת משנת ר' אהרן (סי' יא אות ג' ו-ה), ובשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קס"א), וכן דעת הגרש"ז אויערבך והגר"ש אלישיב (יום טוב שני כהלכתו פ"א הע' ק"א).

וכן לענין תינוק שנולד בנתיח קיסרי, והיום השמיני ללידתו חל ביום טוב שני, דעת הגרש"ז אויערבך (שם הע' ק"ד) שמילתו דחה יום טוב שני, כיון שספק הוא בגמרא (שבת קל"ה, ב') אם

מילתו דחה שבת, ולכן יש להקל ביום טוב שני, מדין ספק ספיקא. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שם) שמלים אותו ביום טוב שני, משום שיום טוב שני בזמנינו אינו אלא מנהג [ואינו דוחה ספק קיום מצוה דאורייתא של מילה]. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' רכ אות ג') כתב שאין מלים אותו ביום טוב שני, כיון שאנו נוקטים להלכה שמה שמילת הנוול בנתיח קיסרי אינה דחה שבת הוא כיון ודאי, ולא רק בתורת ספק, וכן דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הברית סי' רסו אות מב) שלמעשה אין למולו ביום טוב שני.

ולענין מילה בזמנה בחוץ לארץ ביום טוב שני ומלבד מוהל בן חוץ לארץ נמצא שם גם מוהל בן ארץ ישראל, דעת הגרש"ז אויערבך (יום טוב שני כהלכתו פ"ב הע' ד') שאין עדיפות למול על ידי המוהל בן ארץ ישראל, כדי שלא לחלול ביום טוב שני.

ואם המילה היא בודאי שלא בזמנה, כגון בתינוק שנולד בבין השמשות עשרה ימים לפני יום טוב שני, כתב בשו"ת נדע יהודה (שם) שאף שלעיקר ההלכה נראה שאין למולו ביום זה, מימית אין למחות במי שמיקל למולו, כדברי הש"ך [הגר"א]. מאידך, בשו"ת חתם סופר (שם) כתב שאין להקל בזה כלל, וכן דעת הגרש"ז אויערבך והגר"ש אלישיב (שם פ"א הע' ק') להלכה.

[משנ"ב ס"ק ה]

דְּבִכְגוֹן נָה בְּשִׁבְתָּ יוֹם־טוֹב אֲסוּר לְעֲשׂוֹת שְׁמוֹ כְּפֹעָה צִלְיָדִי
עֲצֻמָּה⁽⁸⁾ וכו', וְהָקָא בְּיוֹם־טוֹב שְׁנֵי שְׁנֵי לְכַתְּחֵלָה⁽⁹⁾.

8) ואף לבלוע תרופה ביום טוב, כתב לקמן (סי' תקלב ס"ק ה') שאסור, משום הגזירה שמא ישחוק סממנים עבור זה.

9) ולענין עישון סיגריות ביום טוב שני, כתב בשו"ת שו"א ומשיב (מהר"ק ח"ב סי' קנח) שבעל ההפלאה התיר, אף שאסור לעשן ביום טוב ראשון, וביאר בדבריו, שכיון שנבואר בפני יהושע (שבת לט, ב' ד"ה בא"ד ואומר) שהטעם להתיר עישון ביום טוב הוא משום שהעישון מסייע לבריאות הגוף בכך שעור לעיכול, יש להתיר זאת על כל פנים ביום טוב שני, כיון שהותר לעשות בו עניני רפואה, כמבואר כאן. וראה מטה אפרים (סי' תקצט ס"א) ושערי תשובה (סי' תקיא ס"ק ה'), ובביה"ל שם (ס"ד ד"ה אין), וכן במחזיק ברכה (סי' ר"י ס"ק ד') ובשדי חמד (אסיפת דינים מערכת יום טוב סי' א אות ג') שכתבו להתיר, מאידך, בשו"ת כתב סופר (אריח סי' סו) כתב טעם לאיסור [אלא שכתב גם טעם להתיר]. ולענין עישון ביום טוב בזמנינו, ראה מה שכתבנו בביה"ל לקמן (סי' תקיא ס"ד ד"ה אין).

[משנ"ב ס"ק ז]

לֹא תִקְמִידוּ בַּיּוֹם־טוֹב שְׁנֵי בְּשִׁבְתָּ דְּרַבְּנָן⁽¹⁰⁾.

10) מבואר מדבריו שהאיסור לבחול את העין אינו אלא מדרבנן, ואף על פי שצובע, הרי מבואר לעיל (סי' שו ס"ק עט) שצביעה בעור האדם אינה אסורה אלא מדרבנן [ובמקום שאין הדרך לצובע, מבואר לעיל (סי' שו ס"ק נח) שאין איסור צביעה כלל].

ולענין כיבוי דליקה ביום טוב שני באופן שאין בה סכנת נפשות אלא רק כדי שלא יתמלא הבית בעשן, כתב בביה"ל לקמן (סי' תקיר ס"א ד"ה אסור) שאף שהפרי"ח התיר בזה, כשם שהותר לבחול את העין לצורך הנאת גופו, מימית נכון להחמיר בזה, כיון שיש פוסקים שאסרו.

ולהפעיל מכשיר שמיעה ביום טוב שני, דעת הגרש"ז אויערבך (מבקשי תורה יום טוב סי' ה אות ה') שאסור, כיון שההפעלה אינה נחשבת מעשה רפואה אלא מעשה בניית המכשיר והפעלתו, וכן המשך במילואים עמוד 51

מילואים הלכות יום טוב סימן תצו המשך מעמוד קודם

לפי דברי החזו"א הנ"ל ושתלה את הדבר בכיבוש עולי מצרים, ומטעם זה כתב הגר"ם עפשטיין (מורדים חמנים שם) שאף שמסבירא היה נראה להחמיר בה, מ"מ מין שהגר"ם טוקצינסקי היקל לפי החזו"א, יש להקל בדבר משום שד"ר יום טוב שני אינו אלא מספק, וכן כתב בספר מקראי קודש (פסח ח"ב סי' נח אות ב) שד"ר אילת בארץ ישראל.

מאידך, הגר"ם קניבסקי (ד"ר אמונה ח"ב פ"א מהל' תרומות ציון ההלכה סי' קס) כתב בשם החזו"א שד"ר אילת בחוץ לארץ בהאיות נוכח מובא בארחות רבנו ח"ב עמ' שסח בשם החזו"א, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פכ"ג תשובה יב), הוסיף הגר"ח קניבסקי (באור ההלכה שם סי' ד"ה מאשקלון), שאין ראיה מהשמות הערביים של הערים בזמננו שכן היה שמן משולם. דעת הגר"ם קניבסקי (ארחות רבנו שם) שהדבר ספק, וכן דעת הגר"ש אלישיב (יום טוב שני כהלכתו פ"ח הע' יא) שכן שהדבר ספק אין להקל שם בעשיית מלאכות ובחמץ בפסח. ואף הגר"ש אויערבך שכתב (שו"ת מנחת שלמה שם) שאין לנהוג באילת אלא יום אחד, חזר בו והסתפק בדבר (יום טוב שני כהלכתו שם).

אכן, אדם שנוסע מארץ ישראל לאילת לחג נאמן דעתו להשתקע שם, כתב בשו"ת אור לציון (שם) שאם האנשים הגרים באילת אינם נהגים יום טוב שני נעל פי הדעות שאילת אינה נחשבת כחוץ לארץ, גם הוא אינו צריך לנהוג אלא יום אחד, ואף שלשיתו אין הם נהגים כדן, מ"מ למעשה אין במנהגו שום ממנוג המקום (וראה מה שכתבנו להלן (סי' יא).

[שעה"צ סי' א]

וְיִשְׁנֶן בְּתִשְׁבֻּחוֹת הַמַּאֲוִיִּים לֵיךְ סִימָן א' תְּשׁוּבָה אֶרְכָּה בְּעֵינֵי הַיָּד.

5) שם (עמ' ד) כתב רב האי גאון, שתקנת יום טוב שני היא מימי הנביאים הראשונים, וכן נהגו יחזקאל ודניאל, ויתכן שיהושע בן נון הוא שתקן תקנה זו לגבי האנשים היוצאים מארץ ישראל לחוץ לארץ (ובשם רב סעודה גאון הובא שם בתחילת התשובה, שמשו רבינו הצטוו על יום טוב שני מפי הקב"ה, וצידה את בני ישראל על כך). וכתב, שמלבד החשש שמא ישכח החשבון בשעת השמירה, אין להקל ביום טוב שני מחמת שהחשבון ידוע, כיון שאין אני יודעים את כל טעמי התקנה, ולא נמצא בית דין שבכוחו לבטל דבר שהונהג בבית דין של יחזקאל ודניאל (וראה ספר כחרי שני (יבס"ג ג אות קל) ומשך חכמה (שמות יב א) שכתבו טעם נוסף לתקנה).

ליפו, אמר החזו"א (שם) שהדבר קל יותר, שהרי לגבי יפו עצמה מבואר בברכי יוסף (סי' ט) ובשערי תשובה (סי' ה) שנחגגים בה יום טוב אחד גם לדעת הרמב"ם, כיון שהשלושה היו מגיעים לשם, אלא שמימי המשך החזו"א להחמיר לעצמנו, דעת הגר"ם קניבסקי (ארחות רבנו שם עמ' קטו) הגר"ש קרליץ (שם) שבזמננו כמעט אין טעם להחמיר בה.

הגר"ם מבריסק החמיר לעצמו אף בירושלים לפרוש ממלאכה ומוחץ ביום טוב שני (מתעדים חמנים ח"ח על ח"ג סי' רכא), אך גם הוא לא רצה שיתפרסם הדבר לרבים (הגר"ש אויערבך, הליכות שלמה תפלה פט"ז ארחות הלכה הע' 41). וטעם חומרתו, מפני שהישוב היהודי בזמן המקדש היה בצד הדרומי של בית המקדש, ולא בצד הצפוני כבזמננו (מתעדים חמנים שם), ואין ירושלים החדשה וירושלים הישנה נחשבות כעיר אחת, מפני שיש חומה שמבדילה ביניהן (ארחות רבנו שם עמ' קיד בשם הגר"ם קניבסקי). העיר על כך הגר"ש אויערבך (יום טוב שני כהלכתו מלואים סי' ד אות א), שכן שמקום דירת הגר"ו היה קרוב מאד למקום המקדש, קשה לומר שלא היו השלושה מגיעים לשם, ואם יש מקום להסתפק במקום קרוב כל כך, עוב נצטרך להסתפק בכל המקומות שבארץ ישראל.

ומקום שלא היה קיים בזמן שקידשו על פי הראיה, אך הוא בתוך חתום של עיר שהניעו אליה שלוחים, כתב החזו"א (א"ח שם סי' א) שדין כדן העיר, וכן כתב הכף החיים (סי' ד) לגבי כל מקום ששמן או נראה לעיר וראה שרע לקמן (סי' תרפ"ח סי' ב), וכן צידד הגר"ש אויערבך (יום טוב שני כהלכתו שם).

וגבולות ארץ ישראל לענין יום טוב שני (לדעת הריטב"א שכלל לא נהג בארץ ישראל יום טוב שני), דעת החזו"א (ספר ארץ ישראל סי' ז אות ה), שאפילו מקום שלא כבשחו עולי בבל אלא רק עולי מצרים, אין עושים בו אלא יום אחד, וכן דעת הגר"ש אלישיב (יום טוב שני כהלכתו שם אות ג), וכן צידד הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' מד).

ולענין העיר אילת, האם נחשבת כארץ ישראל לענין יום טוב שני, כתב הגר"ם טוקצינסקי (ספר ארץ ישראל שם אות ד) שכן שאת המילים "ממלכה עקריב" (במדרג לר' ד) תורגם רב סעודה גאון "עקבה", מוכח שעקבה הסמוכה לאילת נכבשה על ידי עולי מצרים, ודינה כארץ ישראל לענין יום טוב שני, וכתב שכן הדין

הלכות יום טוב סימן תצו המשך מעמוד קד

לעשות מלאכה דאורייתא על ידי שימי עבור חולה שאין בו סכנה, וראה חיי אדם (סי' טו סי' ב) קצו"ש (וכלל צא סי' ז) ערוך השולחן (סי' שכח סי' ז) ושולחן עזי שיטים שכתבו בדברי המשגיב, (וראה ששי"ב פליג הע' יח, בשם הגר"ש אויערבך, ושו"ת שבת הלוי (ח"ח סי' צא).

[שעה"צ סי' י]

וְגַם עַל־יְדֵי צַדִּיקִים אֵינוֹ טָמֵר בְּמִלְאָכָה דְּאוֹרְחָא¹².

12) ואף שאיסור מלאכה ביום טוב שני אינו אלא מדרבנן, ומבואר בשו"ע לעיל (סי' שו סי' ד) שמוחר למחר לנכרי לעשות איסור דרבנן לצורך אדם החולה במקצת, וכן דן הפמ"ג (משגיב סי' א) שיהיה מותר בענינו למחר לנכרי שיעשה מלאכה ביום טוב שני מטעם זה, מ"מ מבואר בשו"ת נדע ביהודה (מהדו"ת אורח סי' מד) שאין יום טוב שני נחשב כשבת לענין זה, כיון שהקלא בדבר תגרום לזלזול ביום

דעת הגר"ש אלישיב (שם) ובספר יום טוב שני כהלכתו פ"א הע' עה) שאין להחליף סוללה במכשיר שמיעה או להפעילו ביום טוב שני, ואפילו על ידי נכרי, משום שגרימת שמיעה אינה נחשבת כרפואה.

[שעה"צ סי' ט]

דְּסִינָה בְּיוֹם־טוֹב רָאשׁוֹן בְּנֵי־אֵי לֵשׁ לְמַחְמִיר בֵּינָן שֶׁהָיָה דְּאוֹרְחָא קָמוֹ בְּשִׁבְתָּא¹¹.

11) מבואר מדבריו, שאין דחת לעשות מלאכה בשבת בשימי על ידי ישראל עבור חולה שאין בו סכנה, אף על פי שמוחר לעשותה כדרכה על ידי נכרי, וכן הוכיח בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' יט) מדברי הר"ן שהביא המשגיב לעיל (סי' שכח סי' קו) וראה מה שכתבנו בהערה (שם). והיינו שלא כדברי השו"ע הרב (שם סי' ט), האגלי טל (מלאכת טוחן סי' יח) והתהלה לרד (סי' שכח סי' כב) שכתבו שמוחר לישראל

מילואים הלכות יום טוב סימן תצו המשך מעמוד קודם

שלאחר הפסח, וחזר הרב וקנאו מהנכרי במצאי שביעי של פסח, האם נחשב כחמץ שעבר עליו הפסח לענין הבן חריל, ראה מה שכתבו לעיל (סי' תמוז ס"ק ד).

ולענין אמירת שנים מקרא ואחד תרגום כשקוראים בחוץ לארץ קריאה אחרת מבארץ ישראל, ראה מה שכתבו לעיל (סי' רפח ס"ק יב).

טוב שני, וכשם שאסור לתור לבנות בית כנסת ביום טוב שני, אף על פי שהותר שבות דשבות במקום מצוה, וכן נקט בשורת אחיעזר (ח"ג סי' נט אות ב), וכן כתב האמרי בינה (דיני שבת סוף סי' יב).

[משנ"ב ס"ק ט]

אסורים לעשות מלאכה⁽¹⁾.

(1) ולענין חמץ של בן חריל הנמצא בארץ שנמכר לבני עד היום

הלכות יום טוב סימן תצו המשך מעמוד 206

השמיטה לסי' תכר אות מה, לגבי בן ארץ ישראל הנמצא בחוץ לארץ, וכן נקט הגר"ש סלנט (תורת רבינו שמואל סלנט סי' יז עמ' קב) לעיקר ההלכה, אלא שלענין עשיית מלאכה חשש לדעת המחמירים, אכן, רוב הפוסקים והמשנים כאן לא פסקו כן, וכתבו שדין האדם נקבע לפי מקום מגוריו, וכן מבואר בשו"ת אבןת רובל (סי' כו), ומ"מ באגרות הגר"ע גוראזנסקי (ח"ג מכתב ה) כתב שיש לצרף את דברי החכם צבי כסניף לחקל, וכן צירפו את דבריו הגר"ר בענגיס (מועדים חמנים ח"ז סי' קב בהנהגה), הגר"ש אריעברך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' יט אות א, ג, ז), הגר"ש וואנר (שו"ת שבת הלי' ח"ה סי' סד, ח"ז סי' קסא), מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (יום טוב שני כהלכתו פ"ב הע' יב) שאין לצרף את דעת החכם צבי אפילו כסמך, כיון שאף בנו בשו"ת שאילת יעביץ (סי' קסח ד"ה אמנם) לא היקל בדבריו.

לחשוב שעורך הוא את הסדר במקום אחר, והוסיף הגר"ש אריעברך, שאף טוב יותר שיעשה כן, כיון שבהיותו עמהם הרי משנה הוא ממנהגם בכך שאין מברך עמהם כמה ברכות.

[שעני' ס"ק יח]

וענין קשלוש צדקה סג"ל ז' קנה⁽²⁾.

(24) שם (סי' א) כתב, שכן חוץ לארץ הנמצא בארץ ישראל ודעתו לחזור לחוץ לארץ, שהג כדן בן ארץ ישראל נכתב שיש חולקים, וראה דבריו במהדרי"ב סי' א ס"ד, וכן מבואר בשו"ת חכם צבי (סי' קסו) שאין הנהגת דיני יום טוב שני תלויה לפי מקום מגוריו של האדם, אלא לפי המקום בו הוא נמצא בחג, וכן כתב בשו"ת שו"ת ומושיב (מהדורה תליתא ח"ג סי' כח ד"ה הנה ד"ה ע"ה), וכן בשו"ת אבני עזר (אריה סי' תקלט

הלכות יום טוב סימן תצו המשך מעמוד קד

אגרות משה כתב (ח"מ סי' כ), שלא יתכן שיחשב אדם הן כבן חוץ לארץ והן כבן ארץ ישראל.

ומי שמכר דירה בחוץ לארץ, וקנה דירה בארץ ישראל שבה הוא דר במשך רוב השנה, וחזר לחוץ לארץ לכמה חדשים בשנה להיות עם משפחתו, כתב בשו"ת שבת הלי' (שם) שדין כבן ארץ ישראל, אלא שנזק לחומרא גם כן חוץ לארץ מחמת ספק, או מחמת דין צותנים עליו חומרי מקום שהולך לשם.

ובן חוץ לארץ שבכל שלשת הרגלים מקפיד באופן קבוע להיות בארץ ישראל בדירה שיש לו שם, כתב הגר"ש אריעברך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' יט אות ז) שנראה שאינו צריך לעשות שני ימים טובים, כיון שההבדל בין ארץ ישראל לחוץ לארץ לענין זה אינו אלא בשלש הרגלים, חזרי בכל שלשתם הוא נמצא תמיד בארץ ישראל, וכתב, שגם מי שרצה להחמיר בזה ולהימנע ממלאכה ביום טוב שני, מ"מ יניח בו תפילין, ויתפלל תפילת חול, ולא יקדש על היין, ובשו"ת שבת הלי' (שם) נראה שהסתפק בדבר זה, מאידך, דעת הגר"ש אלישיב והגר"צ אבא שאול (יום טוב שני כהלכתו פ"ז הע' ט) שדין כבן חוץ לארץ, כיון ששם עיקר דירתו כמשך השנה.

סימן תצו

דיני תבנה פיוס טוב

[משנ"ב ס"ק א]

צידה גמורה, דאסור קצציה וטחניה⁽¹⁾ וכו', וגם קצציה⁽²⁾.

(1) וליתול דג מספל מים [שאין בו משום צידה], כתב בספר מחנה

בארץ ישראל ולגור בארץ ישראל ואין חשש שהורו מעבדות, דינו כבן ארץ ישראל, גם אם דעתו שאם לא ימצא שידוך בארץ ישראל יסע לחוץ לארץ ויטר שם.

ובחזר בן חוץ לארץ שאינו תלוי בדעת חוריו, ומסתפק אם ישאר לגור בארץ ישראל, דעת החזו"א והגר"ר בענגיס (מועדים חמנים ח"ז סי' קב הע' א) והגר"ש אלישיב (יום טוב שני כהלכתו פ"ז הע' ט) שאינו נדון כבן חוץ לארץ אלא לענין פרישה ממלאכה, אך לגבי שאר הדינים דינו כבן ארץ ישראל. מאידך, דעת הגאון מטשעבין והגר"צ דושינסקי (מועדים חמנים שם) שדינו כבן חוץ לארץ, וכן צידד הגר"ש מבריסק (שם), וכן דעת הגר"ש שיינברג (יום טוב שני כהלכתו תשובות מגדולי הפוסקים סי' יא ס"ק ב אות ט) שמבואר במשנים שער שאינו מחליט שלא לדור בחוץ לארץ לעולם, דינו כבן חוץ לארץ, כמובא בתחילת ההערה.

ואדם הדר באופן קבוע שנה בארץ ישראל ושנה בחוץ לארץ, כתב בשו"ת מהר"ט צהלות (סי' גב) שבזמן שהוא בארץ ישראל דינו כבן ארץ ישראל ובזמן שהוא בחוץ לארץ דינו כבן חוץ לארץ, וכן מי שדר בחצי שנה בארץ ישראל ובחצי שנה בחוץ לארץ [גם אם אין זה חצי שנה במדויק], דעת הגר"ש אריעברך (יום טוב שני כהלכתו פ"ז הע' א) שאינו נחשב כבן מקום מסוים, ולפיכך עליו לנהוג כפי המקום שבו הוא נמצא באותו יום טוב, וכן כתב בשו"ת שבת הלי' (ח"ה סי' סד) לגבי מי שדר בקביעות חלק מחדשי השנה בארץ ישראל וחלק מהם בחוץ לארץ באופן שוה, ודעת הגר"ש אלישיב (שם הע' ב) שמי"מ בהיותו בארץ ישראל עליו להחמיר לענין עשיית מלאכה ואכילת חמץ, כיון שאינם אלא י"ט ואל תעשה⁽¹⁾ [הוסיף], שאם פרטנו אינה אלא באחד מהמקומות, דינו כבן אותו מקום בלבד. מאידך, בשו"ת

שְׁמוֹנֶה עָשָׂר בּוֹ, וְאֵם הוּא צוּרְקָא דְרַבָּנָן אֵין מְחַמְמִירִין לְבִיחֹתוֹ (2) אֵלָּא (6) מְלָקִין אוֹתוֹ: **ב** [א] חֲלֹק בֵּין רֵאשׁוֹן לְשֵׁנִי (ד) אֵלָּא בְּלַעֲנָן מֵת (ו) יִכְּוֹן לְקַחֵל אֶת הָעֵץ הַגָּה (ו) אוֹ שְׁאֵר חֲלִי שְׂאֵין בּוֹ סִפְּהָ (ר"ח פֶּרֶק יוֹסֵטִים). וְאֶתְּ-עַל-פִּי שְׁאֲסוּר בְּרֵאשׁוֹן אֵלָּא עַל-יְדֵי (3) [3] אֵינוֹרְהוּדִי אִם אֵין בּוֹ סִפְּהָ, (ו) בְּשֵׁנִי מִתֵּר אֶפְלוֹ עַל-יְדֵי יִשְׂרָאֵל, חוּץ מִיּוֹם-טוֹב שְׁנֵי שֶׁל רֵאשִׁי-שָׁנָה, דְּשֵׁנִי לְמִים קִדְשָׁה אַחַת אֶרֶבְתָּא הֵן: הַגָּה וְרוֹקָא שְׂבוֹת דְרַבָּנָן דְרֹקָא דְמִקְחָל עֵינָא, אֲכַל אֲבִי-מֵלָאכָה (ח) אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹתוֹ אֶפְלוֹ בְיוֹם-טוֹב שְׁנֵי (ר"ח פֶּרֶק יוֹסֵטִים) הַמְּגִיד (פ"א): **ג** [א] * דְּבִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׂבָאִי לְחֻצָּה לְאֶרֶץ, (ט) אֲסוּרִים לַעֲשׂוֹת מִלֵּאכָה בְיוֹם-טוֹב שְׁנֵי

פאר הייט

לחברו, הקא שאני בין שא"צ אלא אקידה לחדד במידה שאינו בצ"ח, ט"ו, וכו"כ חס"א דקאי אדלעיל מנה שפאוצר מתר להכין וכו', ע"ש:

(ח) מלוקין. פי מפת מדרות. וקמח מהר"י. במאורי רש"י ס"פ בריטא
שדאי י"ג מפות. ע"ש. וברבנ"ם לא משמע כן. מא. וצין רש"י קל"ן
דף קמא ע"ב שכתב: מפת מדרות איז לה קצפה. ע"ש. ועין כנהיג ובמ"א
ובד"א ק"ל: (2) א"י. מי שנשלח בצדק הדם אסור להקח דם שקדון שדעצין!

[illegible]

משנה ברורה

אֵלָא מִדְּרַבָּנָא, אִם יִכְּרֹן כִּי עֵבֶר בִּי עַל אֵיזָה דְּכָר שֶׁהוּא הָרִי הוּא כְּעוֹקֵר אֶת כָּל וְלִהְיֵי הַחֲמִירָא עָלָיו, מִה שְׂאֵין כּוֹן בְּיוֹסֵטוֹב רֵאשׁוֹן שְׂאִינוֹ עוֹקְרוֹ בְּמָה שְׂעֵבֶר עַל שְׂבוּתָה, שֶׁהִרִי כְּאִפְסִיד דְּאִינִיקָא שָׁבוּ לֹא עָקְרוּ. וְגַם שִׁסְקִים חוֹלְקִים בְּנָה, וְלִדְיָדָה אֵין חֲלוּק בָּלָל בֵּין יוֹסֵטוֹב רֵאשׁוֹן לְשֵׁנִי, (ס) וְהַדְּבָר בְּלִי בֶק לְפִי כְּאוֹת צִינֵי הַדְּבָרִים בְּמָה שְׂרוֹאֵין לְפִי הַעֲמֹן, אִם לְהַקֵּל עָלָיו בְּמַלְקוֹת אוֹ לְהַחֲמִיר עָלָיו בְּגִדּוּי, רַק שֶׁהַרְשוֹת בִּידָם אִפְלוּ לְנִדְחוֹתָ. כְּתִיב הַחֲרוֹנִים, דָּאִם עָשָׂה הַדְּבָר עַל-פִּי הוֹרָאת חֲכָם שֶׁעָשָׂה אֵין לְנִדְחוֹתָ, שֶׁהִרִי שׁוּגֵג הוּא: (ג) אֵלָא מִלְּקִיר אוֹתוֹ. וְשֶׁעִיר מִכְּתִי מִרְדּוֹת יֵשׁ בְּנֵה יִצְחָק בֵּין הַפּוֹסְקִים, עֵין בְּמַגֵּן-אֲבִרְהָם וְאִלֵּיהּ

החכמה. וילענען כפוי דילקה עין פרי חדש, ויתבאר לקמן כסימן חסיד
ל גופא בריא ואינו מרגיש מח"ש בגופו טחמט העין. דרבנן זה
י, ויכמו שנתבאר לעיל סימן שכה סעיף יז במשנה ברורה סעיף
(א) או שאר חלי. וגם כן בשאינו כולל כל הגוף: (ז) בשני מדר
ברנא⁽⁴⁰⁾: (ח) אסור לישאל וכו'. ואפלו (ט) חש בכל גופו נמי
ונצטרך דם במקום נפילתו או נגיפתו, אין חשיב חלי הפנימי.
גראה דאסור להטיו דם שקורין קעפסין⁽⁴¹⁾ ויבשלנונו באנגע"ס⁽⁴²⁾
ג: (ט) אסורים לעשות מלאכה⁽⁴³⁾. דנותנין עליו חמרי מקום

שער הציון

(ס) משמעות הרקבים שכתב בקרב א מהלכות יוסטוב דין כב: וכל הקחלל ובר מין או קבדן אם לא יקנה מן התלמידים: ודחוק לומר שכמו שזמנרין קאי רק באינו מן התלמידים כן 'שלקין' קאי רק בהוא מן התלמידים, 'שטרי' בתחלת הטלחה כתב 'וכל הטחלל': הרי דאפלי עלמא קאי, ועל-כרחו דרעוה דבאיתו מן התלמידים מפי' או ממנין כפי שירא הכיתרון, וכן השב סתרים חלואה דעתה הנספחים וכן הסכים ללכת, וכן הוכיח תפרי חדש מפניה קקומות פשים ונקבה-שילום מתנין כל המקומות בדחיקים, וכן הסכים שהקבדן-נאכל בקרב מקום שנקנה לדעת תפרי חדש: (י) אחרונים: (י) פשוט, וכן כתב בפני-גית-השקל: (ח) לבדו: (ט) ושל'י שני של לעץ, דהנה ביוס-טוב ראשון קבדאי יש לתחמיר בין שהוא דאורייתא כמו בשבת⁽¹¹⁾ ונאף דמצינו שהמוריד חכמים לגנוס שיעק חלב בשבת משום דהוי מפרק כלאחר-יד ובמקום עצרא לא קורה יש לומר תסם דאין דרכו של מקדש בקף לא חשיבא מלאכה כלל וגרע הדבר מוססם שנוי בעלמא. אכן לענין יוסטוב שני שהוא דרבנן אפשר שיש להטיל לגבי חלי' ש'אין בו סנה, וצדק ציון: (י) וגם של'י צדדים אצטו סתם מלאכה דאורייתא⁽¹²⁾ אלא-אם-כן חלה בכל גופו, וכמו שתקבאר אליל בשבט שכתב ספי' י' וספי' ח' באחרונים: (יא) סתמים חלוצי' ש'אין שם ספי' כח ספי' כח דמכאן שם דמנו חלי' כלל, וכן חלי' סתם שם כמנא אחרונים בשם דרבנן' שאם אין צורך לפרשה בשבת עצמו ימינו צד מלאכה שבת, שכן שם במשנה בחורה צרי' קטן מן

תרגום : 1 פוסט רות.

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com